

Τα αποσχιστικά κινήματα στην Ευρώπη

Δημοσιεύτηκε στις Κυριακή, 21 Οκτωβρίου 2012 20:12 | Γράφτηκε από τον/την Φιλούμενος |

 Share 77 Tweet 8 Email 1 Share 127

Αξιολόγηση Χρήστη: / 0

Χειρότερο   Καλύτερο

Αξιολόγηση

Χρήστος Ιακώβου

Διευθυντής του Κυπριακού Κέντρου Μελετών (ΚΥΚΕΜ)

Η πρόσφατη συμφωνία που υπέγραψαν ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Ντέιβιντ Κάμερον και ο πρωθυπουργός της αυτόνομης περιοχής της Σκωτίας Άλεξ Σάλμοντ, η οποία προβλέπει τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για εμβάθυνση της αυτονομίας της Σκωτίας προέκυψε σε μία περίοδο όπου οι διαδηλώσεις στη Βαρκελώνη με πολιτικό σύνθημα την ανεξαρτητοποίηση της Καταλονίας αναστατώνοντας την ΕΕ σχετικά με τη διάσταση που λαμβάνουν αλλά και μέλλον των αποσχιστικών κινήματων στην Ευρώπη.

Οριακό σημείο για το κεφαλαιώδες αυτό θέμα στα πολιτικά πράγματα της Ευρώπης υπήρξε η συμβουλευτική γνωμάτευση σχετικά με το κατά πόσο η ανακηρυγμένη ανεξαρτησία του Κοσσυφοπέδιου είναι σύνομη με το Διεθνές Δίκαιο, την οποία εξέδωσε το 2010 το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Η απόφαση, ότι δηλαδή η κήρυξη το 2008 από το Κοσσυφοπέδιο της ανεξαρτησίας του δεν συνιστά παραβίαση της διεθνούς νομοθεσίας, εξεδόθη μετά από προσφυγή της Σερβίας στο Διεθνές Δικαστήριο. Αιτιολογώντας τότε την απόφαση, το δικαστήριο επεσήμανε ότι δεν υπάρχει καμία διάταξη στο Διεθνές Δίκαιο που να απαγορεύει τις διακηρύξεις ανεξαρτησίας.

Από τη στιγμή που η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έστειλε την υπόθεση στο Διεθνές Δικαστήριο, το θέμα έλαβε πρωτότυπο χαρακτήρα γιατί ουδέποτε άλλοτε στη ιστορία του το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης δεν εξετάζε θέμα εδάφους το οποίο να έχει κηρύξει ανεξαρτησία από την επικράτεια κράτους-μέλους του ΟΗΕ, χωρίς τη συγκατάθεση του τελευταίου. Ως εκ τούτου, η απόφαση είχε δημιουργήσει δεδικασμένο, ενισχύοντας ανάλογα αιτήματα και σε άλλες περιοχές του πλανήτη αλλά και εντός της ΕΕ, όπως συμβαίνει εσχάτως, λόγω της οικονομικής κρίσης.

Η εξέλιξη των αποσχιστικών κινήματων στην Ευρώπη κατέδειξε κάποια συμπεράσματα όσον αφορά την πολιτικοποίηση των μειονοτήτων και τη διεθνή διάσταση που μπορεί να λάβει ένα αποσχιστικό κίνημα. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου το πρόβλημα των μειονοτήτων εθεωρείτο οριακό, στοιχείο που χαρακτήριζε τον Τρίτο Κόσμο, κυρίως τη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Το πρόβλημα αυτό υπήρξε, σε μεγάλο βαθμό, το ιστορικό προϊόν αυθαιρέτων καθορισμών συνόρων κατά τη μετάβαση από την αποικιακή στη μετααποικιακή τάξη πραγμάτων. Σήμερα, η Ευρώπη καλείται να προλάβει εθνοτικές διενέξεις, να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά υπάρχουσες πριν αυτές αποβούν βίαιες, εμπόλεμες ή αποσχιστικές. Ήδη, πέραν της Ανατολικής Ευρώπης και της Ρωσίας, ορισμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα αποσχιστικών τάσεων, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο η Ισπανία (Βάσκοι και Καταλανοί) και το Βέλγιο (Βαλλόνοι και Φλαμανδοί).

Για την κατανόηση της πολιτικοποίησης μιας μειονότητας και της διεθνούς διάστασης που μπορεί να πάρει ένα μειονοτικό πρόβλημα, και κατ' επέκταση η έκβαση ενός αποσχιστικού κινήματος, πρέπει κανείς να προσεγγίσει το ζήτημα μέσα από δύο οπτικές γωνίες: α) από την πλευρά του κράτους και της εξουσίας και β) από την πλευρά της πολιτικής ανάπτυξης και συμπεριφοράς της μειονότητας. Τα βασικά ερωτήματα που τίθενται σ' αυτή την περίπτωση είναι: Ποια είναι η συμπεριφορά του κράτους σε μια μειονότητα; Πώς αντιμετωπίζει ένα κράτος μια μειονότητα, όταν αυτή εκδηλώνει αποκεντρωτικές τάσεις; Ποια η αντίδραση της μειονότητας; Ποιοι παράγοντες λειτουργούν καταλυτικά προς την κατεύθυνση της σύγκρουσης κράτους – μειονότητας;

Η μελέτη της πολιτικοποίησης της μειονότητας και της υιοθέτησης της απόσχισης ως πολιτικού σκοπού από την μειονότητα καταδεικνύει ότι τέτοια περίπτωση μπορεί να εκδηλωθεί αν συντρέχουν κάποιες θεμελιώδεις προϋποθέσεις:

1) Εάν αποτελεί ή αν θεωρεί τον εαυτό της ξεχωριστή κοινότητα από την κυρίαρχη κοινότητα ή εθνότητα σε ένα κράτος.

- 2) Εάν υφίσταται διακρίσεις ή θεωρεί ότι υφίσταται διακρίσεις και καταπίεση από την κυρίαρχη πλειοψηφία.
- 3) Εάν η μειονότητα είναι συγκεντρωμένη και ζει ιστορικά σε μια περιοχή, που σε αριθμούς συναγωνίζεται ή υπερτερεί της πλειοψηφίας.
- 4) Εάν γειτονικό κράτος την ενισχύει και την χρησιμοποιεί ως μοχλό πίεσης εναντίον του κράτους μέσα στο οποίο ζει. Η τάση αυτή για πολιτικοποίηση και εξέλιξή της σε αυτονομιστική μπορεί να ενισχυθεί αν η μειονότητα θεωρεί τον εαυτό της μέρος γειτονικού έθνους-κράτους.

Όταν μελετά κανείς την πολιτικοποίηση της μειονότητας μέσα από το πλαίσιο του εσωτερικού περιβάλλοντος ενός κράτους, το πιο πιθανόν, είναι να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το κράτος, με την πολιτική συμπεριφορά του είναι αυτό που έχει την ουσιαστική ευθύνη για την ενίσχυση ή αποτροπή της αυτονομιστικής τάσης μιας μειονότητας. Αυτό όμως μπορεί να οδηγήσει σε παραπλανητικά συμπεράσματα.

Το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου έχει θέσει ένα άλλο βασικό ερώτημα. Πότε ένα μειονοτικό πρόβλημα παίρνει διεθνή διάσταση ανάλογη με αυτή που γνωρίσαμε κατά την κρίση στην πρώην Γιουγκοσλαβική επαρχία;

Θα μπορούσε κανείς να ερμηνεύσει τη διεθνή διάσταση του ζητήματος του Κοσσυφοπεδίου με μια απλή επίκληση του διεθνούς δικαίου και της διεθνούς έννομης τάξης. Όμως σε τέτοια περίπτωση τα επιχειρήματα θα εξαντληθούν όταν προσπαθήσει κανείς να παραλληλίσει το μειονοτικό ζήτημα στο Κοσσυφοπέδιο με το κουρδικό πρόβλημα για παράδειγμα στην Τουρκία, όπου η αντίδραση και ανταπόκριση της διεθνούς κοινότητας και της ίδιας της ΕΕ είναι εντελώς διαφορετική.

Συνεπώς, ο ασύντακτος τρόπος με τον οποίο τα ευρωπαϊκά κράτη λειτούργησαν στην περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου (22 από τα 27 το έχουν αναγνωρίσει) έχει δημιουργήσει ένα αρνητικό προηγούμενο όπου σήμερα ενισχύει εντός της ΕΕ αποσχιστικές τάσεις που μπορεί να οδηγήσει σε δυσάρεστες εκπλήξεις. Όπως για παράδειγμα, τι θα συμβεί αν η Καταλονία ανεξαρτητοποιηθεί και ταυτόχρονα απαιτήσει να είναι εκτός ΕΕ.

www.geopolitics-gr.blogspot.com